

GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACTIUNEA ȘI ADMINISTRATIUNEA:
BRAȘOVŪ, piața mare Nr. 22.

„GAZETA“ IEȘE ÎN FIECARE ȚI.

Pe un an 12 flor., pe șese luni 6 flor., pe trei luni 3 flor.

România și străinătate:

Pe an 36 fr., pe șese luni 18 fr., pe trei luni 9 franci.

ANULŪ XLVIII.

SĚ PRENUMERĂ:

la poște, la librării și pe la dd. corespondenți.

ANUNCIURILE:

O seriă garmondŭ 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrierile nefrancate nu se primesc. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

N°. 99.

Vineri, Sâmbătă 4 (16) Maiu

1885.

Brașovŭ, 2 (14) Maiu 1885.

În orașul Deșiu din Transilvania, capitala comitatului Solnocŭ-Dobêca, și-a serbatŭ în 12 l. c., scurtŭ timpŭ după iubileului d-lui Tisza, și creatura acestuia, voinicosulŭ fișpanŭ Banffy Dezső, iubileulŭ de Țee ani, de când ocupă cea mai înaltă funcțiune administrativă în acestŭ județŭ, locuitŭ mai cu samă de Românŭ.

Cine este acestŭ Banffy?

La această întrebare ne da unŭ răspunsŭ deslŭtŭ de lămuritŭ corespondențele de mai josŭ din Deșiu și din Bistrița. Ele ne arată, că Banffy Dezső este unŭ fișpanŭ după chipulŭ și asemănarea d-lui Tisza. Cu dreptŭ cuvântŭ îi dicitŭ șovinistii, că este unŭ fișpanŭ „de modelŭ“ alŭ epocii lorŭ.

Dar să vedemŭ pentru ce fapte îlŭ prēmărescŭ însesŭ foile guvernului.

Cu ocazia iubileului sĚu, d. Tisza a sciutŭ sĚ ‘i câștigate crucea de cavalerŭ alŭ ordinului leopoldinŭ „pentru serviciile sale fidele și zelose.“

Amintindŭ de acĚstă distincțiune „Kolozs. Kōzl.“ împărtășese unele trăsuri caracteristice de-ale lui Banffy.

Scimŭ că Banffy este acum fișpanŭ și peste comitatulŭ Bistrița-Năsăudŭ. În calitatea acĚsta, ne spune numita fōiă, călătorindŭ prin comunele acestui comitatŭ, a aflatŭ că stâlpii dela bariere, pe care sunt atĚrnate tablele ce arată comitatulŭ, cerculŭ și numele satului, nu suntŭ vopsiți cum se cade în cele trei colorŭ unguresci. Din cauza acĚsta a amenințatŭ într’unŭ satŭ, sĚra după soșire, pe judele satului și diminĚța când s’a sculatŭ stâlpu-lŭ era vopsitŭ în colorile cele mai frumoșe.

Celŭ ce voesce sĚ vorbĚscă cu Banffy Dezső, adage fōia din Clușiu, trebuie sĚ vorbĚscă cu elŭ unguresce. Unŭ jude de cercŭ dela satŭ s’a dusŭ odată la dĚnsulŭ și i-a vorbitŭ romănesce. Nicŭ că a vrutŭ sĚ-lŭ asculte, ci i-a datŭ îndată drumulŭ. Când notarulŭ a sositŭ acasă, a aflatŭ ordinulŭ priu care este suspendatŭ din postŭ. Tōte rugărilor lui au fostŭ zadarnice. După unŭ anŭ de țile, același notarŭ sĚ fi întĚlnitŭ pe fișpanulŭ pe drumŭ și sĚ-lŭ fi agrăitŭ cu o salutare maghiară. Banffy a surisŭ și a vorbitŭ cāteva cuvinte unguresce cu elŭ. Când s’a întorsŭ notarulŭ acasă, ne asigură fōia maghiară, că a și aflatŭ pe masă porunca, prin care se retrage suspendarea lui.

Nu’i minunatŭ omŭ acestŭ Banffy Dezső? În onōrea iubileului sĚu, elŭ a isbitutŭ, ca adunarea comitatensă din Solnocŭ-Dobêca sĚ primĚscă unŭ proiectŭ pentru maghiarisarea numelorŭ romănesci, și adoratorii lui unguri au înțelesŭ așa de bine la ce țintesce fișpanulŭ, încâtŭ pe unŭ membru alŭ adunării nu’lŭ mai lăsară nicŭ măcarŭ a vorbi romănesce în adunare.

Înainte cu cāteva țile br. Banffy le demonstrase Românilorŭ și Sașilorŭ din comitatulŭ Bistrița-Năsăudŭ, că elŭ și cu patronulŭ sĚu din Pesta suntŭ hotărîți a nu mai suferi, ca reprezentanții comitatului sĚ se servĚscă în comitatŭ de altă limba, decâtŭ numai de cea maghiară.

Intr’adevĚrŭ, nimicŭ nu pōte ilustra mai bine politica d-lui Tisza față cu naționalitățile nemaghiare, ca zelulŭ acesta ce-lŭ desvōltă creatura sĚ în prigonirea limbei romăne și germane. Păr-

țile ofensate se provōcă la art. de lege 44 din 1868. Dar ce-lŭ dōre pe d. Tisza și pe uceniculŭ sĚu Banffy de lege! Tisza și Banffy dicitŭ: „legea suntemŭ noi,“ și o interpretĚză cum le vine lorŭ la socotĚlă.

Ceea ce era mai înainte legalŭ și se practica după legile esistente, astăđi se declară de ilegalŭ. Volnicia organelorŭ administrative a ajunsŭ la culme și ađi poporulŭ pōte cânta cu mai mare dreptŭ ca ori și când: „Nu’i, nu’i dreptate, nu’i!“

Amŭ đisŭ în totdeuna, că preferimŭ mai bine absolutismulŭ, decâtŭ unŭ constituționalismŭ deșuchiatŭ ca celŭ de ađi, ce deschide cariera cea mai strălucită unorŭ ómenŭ ca br. Banffy, cari se distingŭ numai prin totala ignorare a intereselorŭ de viață și prin prigonirea limbei și naționalității celorŭ ce au nenorocirea de a fi administrați de ei.

SĚrmană țĚră, pe ce mână ai ajunsŭ!

Din comitatulŭ Solnocŭ-Dobêca.

Deșiu, 15 Maiu 1885.

Domnule Redactorŭ!

MĚ dōre inima, când VĚ scriu aceste. În congregațiunea de astăđi, între alte obiecte, veni la ordinea țilei proiectulŭ ca maghiarisarea numelorŭ romănesci sĚ se ridice la valōre de conclusŭ alŭ congregațiunii (adunării) și cu ocaziunea desbaterii asupra acestei cestiuni se iviră scene așa de turbulente, încâtŭ nu se potŭ descrie. Era sĚ se trĚcă simplamente la ordinea țilei preste acestŭ obiectŭ, când se sculă d-lŭ Medanŭ fostŭ deputatŭ în dieta țĚrii și cu argumente tari voi sĚ arăte rĚulŭ ce-lŭ produce acĚstă schimbare neconștiențioșă de nume cu deosebire la cărțile funduare, acĚsta însĚ abia o putŭ face de strigătele mamelucilorŭ. »elăl, elăl« (renunță la cuvântŭ).

Cu aceeași putere de argumentare vorbi în contra acestui proiectŭ veteranulŭ luptătorŭ G. Manu avocatŭ în locŭ. Ambii aceștia însĚ vorbiră în limba maghiară.

După ce vorbiră cāți-va șovinistŭ pentru proiectulŭ acesta, cerŭ cuvântulŭ bravulŭ avocatŭ Gregoriu Stețiu din Gherla, însĚ la aușulŭ accentelorŭ limbei nōstre dulci, se ridică unŭ vuetŭ asurđitorŭ, carele nu voia sĚ înceteze: »megălŭ!“

Îndeșertŭ însuși prefectulŭ Banffy se vede silitŭ a se provōcă la articolulŭ de lege, care îndreptășese pe Românŭ d’a se folosi de limba lorŭ în adunarea comitatensă și voiesce sĚ facă a fi ascultatŭ d-lŭ avocatŭ Stețiu, înzadarŭ se provōcă d-lŭ Stețiu la cavalerismulŭ (?) națiunii maghiare, care cavalerismŭ ar trebui sĚ respecte legea, totuși numai după o luptă de unŭ întregŭ pătrarŭ de oră, d-lŭ Stețiu putŭ vorbi între desaprobările mamelucesci în contra maghiarisării păgubitōre. Ca și anteriorii sĚi dd. Medanŭ și Manu, d-lŭ Stețiu arĚtă până la evidentă rĚulŭ acestei lucrări șoviniste. ÎnsĚ îndeșertŭ se provōcă astăđi omulŭ la minte sănĚtōșă între puterniciile țilei, aceea nu se mai află, nu rațiunea domnesce astăđi, ci sângele și carnea.

Nu potŭ sĚ nu amintescŭ, că domnulŭ Stețiu voindu sĚ arăte nemulțumirea, ce produce între Românŭ acĚstă maghiarisare, a đisŭ, că acĚsta revoltă inimile Romanilorŭ. Cuvântulŭ »revoltă« însĚ exprimatŭ în înțelesulŭ nevinovatŭ era cātŭ p’aci sĚ fie interpretatŭ în sensŭ de revoluțiă și comiteles supremŭ amenințândŭ pe vorbitorŭ, că ar folosi terminŭ agitatorŭ, îi respinse »presiunile de acĚstă calitate« și îi đise, că folosindŭ aceste espresii, elŭ, prefectulŭ, s’ar putĚ îndoi de patriotismulŭ d-lui vorbitorŭ.

Proiectulŭ de maghiarisare fŭ primitŭ de mameluci cu strigăte de »eljen« șgomotōșe. Abia își pōte cine-va face și numai închipuire, cātŭ de departe stămŭ noi de

liberalismŭ și constituționalismŭ, și de egala îndreptățire în acestŭ statŭ.

Lupta Românului astăđi este luptă de Titanŭ. Mare durere însĚ, când dela acĚsta luptă se retragŭ bărbați, cum este d-lŭ adv. Munteanu...

Trebuie sĚ adaugŭ, că astăđi aici este mare șĚrbătōre pe partea maghiară: serbarea jubileului de 10 ani a domnirii în acestŭ comitatŭ a lui Banffy, ca fișpanŭ (prefectŭ).

De eri încă se făcură pregătirile. Stindarde naționale maghiare pe casele din piață și dese stindarde în tōte stradele.

Porți triumfale la intrările în promenade cu inscripțiuni diverse dintre cari citezŭ una: »Jōjj! ěltett a nép, ěleted ěletet ěd.« (Vino! poporulŭ te aclamă, viața ta dă viață!)

Poporulŭ plānge amarŭ în sārăcia la care a ajunsŭ sub stăpânirea lui Banffy. AcĚsta însĚ nu-i împedecă pe șovinistŭ ca sĚ jubileze.

Őre unde vomŭ ajunge mergĚndŭ totŭ așa?!

Pe sĚră la 10 Őre va fi unŭ banchetŭ datŭ în onōrea jubiliarului. Őre avea-vomŭ durerea de inimă a vedĚ la acĚlŭ banchetŭ pe vr’unŭ Românŭ?

Constantulă.

Impunerea cu sila a limbei maghiare.

Bistrița, 1 Maiu 1885.

La 4 Maiu s’a ținutŭ congregațiunea comitatului Bistrița-Năsăudŭ, care constă aprōpe exclusivŭ din membri germanŭ și românŭ. Cu acĚstă ocaziune, s’a pututŭ esperia din nou, cum se respectĚză de Maghiari limba Nemaghiarilorŭ. Fișpanulŭ br. Banffy, armatŭ cu ordinațiunea ministrului de interne dela 18 Martie a. c., care nu mai permite sĚ se aducă în congregațiunea comitatensă moțiuni în limba nemaghiară, n’a vrutŭ s’auđă vorbindu-se nicŭ nemșese, nicŭ romănesce.

Adjutantulŭ fișpanului Banffy, notarulŭ supremŭ Panczel ceti aceea ordinațiune ministerială, dar numai în limba maghiară, cu tōte că cei mai mulți membri nu sciulimba maghiară. Acea ordinațiune, care e o rĚșbunare a ministrului pentru hotărĚrea comitatului luată în contra reuniunii de maghiarisare din Clușiu, dispune ca tōte propunerile ce au sĚ se desbată în congregațiune, respective protocolulŭ ce se ia asupra desbaterilorŭ comisiunii permanente, sĚ fie compusŭ numai în limba statului, adecă în cea maghiară. Pe lângă acĚsta, proiectulŭ statutului de pensiune sĚ nu se facă decâtŭ numai în limba maghiară.

Adv. Filkeni respică cuprinsulŭ ordinațiunii ministeriale și comunică, că comisiunea permanentă a hotărĚritŭ sĚ propună a se face o reprezentațiune în contra ordinațiunii ministrului, întemeindu-și acĚstă propunere pe art. de lege 44 din 1868.

Adv. Lōw arĚtă că i se pare fōrte straniu, că din partea ministrului în aceeași afacere, în același timpŭ, se iau dispozițiuni cu totul diferite, deōrece într’o ordinațiune cātră municipiulŭ Sibiului a ordonatŭ, că comisiunea permanentă are sĚ facă propunerŭ în limba maghiară, fără însĚ de a fi eschise celelalte douĚ limbi.

Fișpanulŭ Banffy declară la acĚsta, că elŭ până acum n’a avutŭ nicŭ o ocaziune de a vorbi despre acĚsta cu ministrulŭ, cum se întĚmplă că aceste dispozițiuni stau în contradicere unele cu altele, și prin urmare acum nu pōte da nicŭ o lămurire.

Reprezentațiunea ce o adresĚză comisiunea permanentă ministrului în contra ordinațiunii sale cuprinde în resumatŭ următōrele:

Art. de lege 44 din 1868, care tractĚză despre egala îndreptățire a naționalitățilorŭ, permite în § 2, ca protocollele jurisdicțiunilorŭ, afară de limba statului, sĚ se pōrte și în limbile protocolare ce sunt în valōre în comitatulŭ respectivŭ, și totdeodată membrii sĚ se folosĚscă în adunările jurisdicționare de limba lorŭ maternă. Prin ordinațiunea ministerială maioritatea membrilorŭ congregațiunii comitatului Bistrița-Năsăudŭ, cari nu cunoscŭ limba statului, se aducŭ în neputință de a desbate asupra lucrărilorŭ ce li se presintă. Afară de acĚsta ordi-

Cursulu pieței Brașov

Table with exchange rates for various currencies and commodities in Brașov, including Romanian banknotes, silver, and gold.

Cursul la bursa de Viena

Table with stock exchange rates from Vienna, listing various securities and their values.

Abonamente la „Gazeta Transilvaniei“ se pot face la 1 și la 15 ale fiecărei luni.

Administr. „Gaz. Transilvaniei“

Numere singuraticice din „Gazeta Transilvaniei“ se pot cumpăra în tutungeria lui I. Gross.

Conspectul operațiunilor

institutului de credit și de economii „ALBINA“

în luna Aprilie 1885.

Intrate:

Table showing income (Intrate) from various sources, including deposits, exchange rates, and interest.

Eșite:

Table showing expenses (Eșite) for various categories, including deposits, exchange rates, and interest.

Sibiu 30 Aprilie 1885.

P. Cosma m. p. director substituit.

I. Lissai m. p. comptabil.

Anunțăm acele onorați cetitori, cari vor binevoi a se abona la foia noastră de aici încolo...

(Nr. 56) 4-6

Dr. Edward Myss,

Doctor în medicină și chirurgie, mamos și oculist, operator, fost oculist al țerei...

Un atelier dentistic

unde pte ori-cine av ajutor medical atatu pentru conservarea dinților...

Dinți se scot cu, seu fara intrebuintarea narcosei.

Prețurile moderate. La cerere se spune prețul înainte pentru fiecare lucrare.

Orele de consultațiune dela 10 până la 1 a. m. și dela 3 până la 4 ore d. m.

Duminea și în srbători numai înainte prânzului. Scosul dinților și consultațiune pentru sëraci dela 9 până la 10 ore a. m. gratis.

Zambach și Gavora

Fabrică de vestimente și recuise bisericesti de ritu latin și grecu în Budapesta, strada Vațului, Văci utca Nr. 17.

altariu, potiruri, Pie-tohlebnica, cădelnițe, Pacificali, candele de altar, policandre pentru biserică, Ride, Chivotu, carți de Evangeliă etc.

Falonu seu Odajdi, Albe, Stihare, Dal-matic, Baldachin, prapuri. Tote felurile de steguri, și pentru societăți industriale (și pentru pompieri) Covoruri pe Comanda se efectuesc promptu. — Obiectele, care nu vor veni conveni, se vor schimba cu altele. (Nr. 142)

Mersul trenurilor

pe linia Predeal-Budapesta și pe linia Teiuș-Arad-Budapesta a călei ferate orientale de stat reg. ung.

Large table containing train schedules and fares for various routes, including Predeal-Budapesta, Teiuș-Arad-Budapesta, and Budapest-Arad-Teiuș.

Nota: Orele de nopte sunt cele dintre liniile grôse.

Tipografia ALEXI. Brasov.